

Innspill til behandlingen av forslag til rusmiddelpolitisk handlingsplan 2024-2028 for Porsgrunn kommune

IOGT Første Norske i Porsgrunn takker for muligheten til å levere høringsuttalelse til planen.

IOGT i Norge er en rusforebyggende medlemsorganisasjon i vekst. Vi driver ruspolitisk påvirkningsarbeid, forebyggende tiltak og et utstrakt sosialt arbeid for rusavhengige og for barn og unge. Vi jobber for at det skal være lett å ta rusfrie valg, og vil bidra til et trygt og inkluderende samfunn. IOGT er en livsynsåpen og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon og er godt etablert i Grenlandsregionen. IOGTs lokalavdeling «Første Norske» er navnet på avdelingen i Porsgrunn og ble stiftet i 1877 som den første i Norge. Avdelingen i Porsgrunn samarbeider tett med de andre avdelingene i Grenland og står bak blant annet tre grupper med Enestående Familier.

Alkoholpolitikk er først og fremst folkehelsepolitikk

Forslaget til handlingsplan setter en viktig og riktig agenda for salgs- og skjenkepolitikken i kommunen når den slutter opp om den nasjonale strategien om 20 % reduksjon i skadelig alkoholbruk innen 2030 og at *“Bedre folkehelse og redusert skadelig alkoholbruk er derfor en viktig visjon for Porsgrunn kommune, og er gjennomgående for de mål og tiltak som denne planen baserer seg på.”*

Selv om alkoholpolitikk definitivt også er næringspolitikk, vil vi oppfordre kommunen til å være tydelig i sin kommunikasjon, i planarbeid og i praktisk politikk på at hensynet til barn og unge samt folkehelse spørsmål alltid må settes først i alkoholpolitikken. Vi mener derfor at heller enn formuleringen for bakgrunn og forankring i Kapittel 1, avsnitt to “Kommunens alkoholpolitikk skal legge til rette for by og næringsutvikling samtidig som den bidrar til gode nabolag.(...)”, heller burde være “Kommunens alkoholpolitikk skal legge til rette for for en trygg og trivelig by for alle og for by og næringsutvikling der gode og rettferdige konkurransevilkår danner grunnlag for forutsigbare rammebetingelser.”

Skjenketider og vold

Skal skadevirkningene av alkohol reduseres må totalkonsumet reduseres. Det er en tydelig sammenheng mellom vold og alkohol. Sannsynligheten for voldsutøvelse øker med økende alkoholinntak og beruselsesfrekvens. 70-80 prosent av de som er innblandet i voldsepisoder er påvirket av alkohol. Ofte er både utøver og offer alkoholpåvirket, og mer enn halvparten av all alkoholrelatert vold involverer de som bare drikker «nå og da».

En undersøkelse gjennomført av Helsedirektoratet viser at 36 prosent av befolkningen føler det er utrygt å oppholde seg i sentrum av hjemkommunen sin på kveldstid. Det er kvinner og unge som er mest utsatt for plager av andres alkoholinntak. Derfor er det næringsvennlig å føre en politikk som korter ned på åpningstidene for skjenkesteder, fordi det fører til mindre fyll og uro, og dermed vil tilbudene i sentrumsstrøk framstå mer appellerende for alle. For å sikre trygge og gode byrom er det viktig å ta i bruk tiltak som nytter. Derfor oppfordrer IOGT til skjenketider som gjenspeiler dette.

En betydelig andel av voldssituasjonene oppstår på eller like utenfor skjenkesteder. Blant voldsskadede pasienter ved Oslo legevakt hadde volden i 20 prosent av tilfellene skjedd på eller umiddelbart utenfor et skjenkested, ifølge en rapport utgitt av Oslo skadelegevakt.

En studie gjennomført av SIRUS i 2011 av de 18 største bykommunene i Norge i perioden 2000–2010 viste at én times utvidelse av skjenketiden førte til en økning i voldstilfeller på nattetid i helgene på om lag 17 prosent. Resultatene fra undersøkelsen viste også at effekten er symmetrisk, slik at antall voldstilfeller går tilsvarende ned ved én times tidligere stengning.

Folk ønsker ansvarlige skjenketider

I forslaget til handlingsplan for Porsgrunn er skjenkestopp fastsatt til kl. 02.00. Alkoholovens normaltid er satt til kl. 01.00, men IOGT ser likevel positivt på at Porsgrunn har valgt kl. 02.00 fremfor lovens maksimaltid kl. 03.00.

Vi vil også gjøre oppmerksom på at tidligere skjenkestopp har bred folkelig oppslutning. En undersøkelse gjennomført av Sentio i 2019 viser at seks av ti mener at maksimaltiden for skjenking bør være kl. 02.00 eller tidligere. Bare 17 prosent ønsker at det skal være skjenking til kl. 03.00.

Utsett skjenkestart på 17.mai

17.mai er en helt unik dag da vi i vår kultur og tradisjon har valgt å la barna være de mest sentrale aktørene i feiringen av grunnlover, men barnetog og med aktiviteter for familien fra morgen til langt ut på ettermiddagen. Det har mange byer vært en svært uheldig utvikling med alkoholinntak både privat og på utesteder allerede fra tidlig morgen. Dette medfører at barn eksponeres for berusede voksne under det som primært skal være en trygg og morsom festdag i offentlige gater og på offentlige plasser. Mye av alkoholen inntas i private hjem og det må jobbes med holdninger til alkoholbruk på 17.mai. Men mye av alkoholeksponeringen barna utsettes for og alkoholinntaket blant voksne denne dagen, skjer på utesteder. For å begrense problemene med de midlene kommunen rår over, anbefaler vi derfor sterkt at skjenkestart utsettes til kl. 13.00 på 17.mai.

Bevar rusfrie soner for barn/barnefamilier

IOGT er opptatt av at ungdom skal ha en trygg, god og rusfri ungdomstid. Dette innebærer blant annet å la arenaer for de unge forbli alkoholfrie, skape attraktive rusfrie møteplasser og styrke kultur- og fritidstilbudet. Hensynet til barn og unge bør være førende i skjenke- og salgspolitikken, og da er en viktig forebyggende faktor å begrense tilgangen til alkohol.

Barn trives best med edru voksne. For å ivareta barn og unge i Porsgrunn kommune er det viktig med tydelige regler for skjenking, og at ikke skjenking går på barns bekostning. Derfor oppfordres kommunen til å ha konsekvente og barnevennlige retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger. Kultur- og idrettsarrangementer som stevner, fotballkamper og kinosaler og bør holdes rusfrie, slik at det ikke virker ekskluderende på deler av befolkningen og at både barn og ungdom kan kjenne seg trygge.

Vi opplever derfor vurderingen som legges til grunn i kapittel: 2.3.1 som positiv og en viktig føring i bevillingsaker: *“Vurdere hovedprinsipper for barn og unge. Porsgrunn kommune skal sørge for at skjenke – og serveringstedene begrenser barn og unges eksponering for alkohol og sikre alkoholfrie arenaer i det offentlige rom. Skjenking av alkohol skal i utgangspunktet være noe innbyggerne må oppsøke.”*

Vi reagerer derfor på at dette ikke følges bedre opp i kapittel 2.3.4 Tiltak Sikre alkoholfrie arenaer. I det tredje kulepunktet skrives det at det ikke skal gis skjenkebevilling til **“idretts- og fritidsarrangementer for barn og unge”**, men det åpnes likevel for enkeltbevillinger for bestemte anledninger på avskjermede områder”

I det fjerde kulepunktet som omhandler **“Arrangementer med en tydelig familieprofil”**, viskes nok en grense ut for skjerming av rusfrie soner for barn, unge og barnefamilier ut: *“Hvis det innvilges bevilling for en enkelt bestemt anledning, skal arrangementet ha egne alkoholfrie soner. Bevillingshaver som serverer alkoholholdig drikke skal ha egne inngjerdede områder for denne serveringen, i god avstand til barneaktiviteter.”*

Vi oppfordrer sterkt om Porsgrunnspolitikerne prioriterer hensynet til barn i denne handlingsplanen og det i skjenkepolitiske spørsmål konsekvent tydeliggjøres at arrangementer med familieprofil IKKE gir skjenkebevilling.

Våre endringsforslag:

- **I kapittel 1 Bakgrunn og forankring:** Endring: Avsnitt to “Kommunens alkoholpolitikk skal legge til rette for by og næringsutvikling samtidig som den bidrar til gode nabolag.(...)”, endres til “Kommunens alkoholpolitikk skal legge til rette for for en trygg og trivelig by for alle og for by og næringsutvikling der gode og rettferdige konkurransevilkår danner grunnlag for forutsigbare rammebetingelser.”
- **I kapittel 2.3.4 Sikre alkoholfrie arenaer:** Endring i 3. og 4. kulepunkt: All tekste etter “Idretts- og fritidsarrangementer for barn og unge” og “arrangementer med en tydelig familieprofil” strykes. Det må fremkomme tydelig at kommunen ønsker dette som sikre alkoholfrie arenaer og at det konsekvent ikke gis skjenkebevilling slike arrangementer
- **I kapittel 2.5.3 Åpnings- og skjenketider:** Tillegg: Skjenking gruppe 1 og 2 kan ikke starte opp før kl. 1300 på 17.mai.
- **Bevillingene bør fornyes hver periode**IOGT er også kritisk til at bevillingene som allerede er gitt blir foreslått videreført. Det tar bort behovet og muligheten for å vurdere bevillingssituasjonen en gang i hver kommunestyreperiode, noe som er anbefalt praksis.

Vennlig hilsen
Hanne Cecilie Widnes
Leder for IOGT Første Norske i Porsgrunn/Generalsekretær i IOGT i Norge
Cecilie.widnes@iogt.no
Mob 48231660